

Aanbeveling inzet vangstonderhandelingen 2027

Stichting de Noordzee

Merel den Held – Senior Projectleider Duurzame Visserij

11 september 2026

Kies voor zekerheid op de lange termijn

Met deze memo onderbouwt Stichting de Noordzee haar advies aan de staatssecretaris voor de Nederlandse inzet bij de vangstonderhandelingen van 2027, met als doel de natuur een stem te geven in besluitvorming. Deze memo bestaat uit twee delen: eerst geven wij een overzicht met overkoepelende aanbevelingen, waarna we specifiek ingaan op een aantal sleutelsoorten.

Voor een aantal soorten laat het ICES-advies dit jaar op papier een gunstiger beeld zien. Toch is dat geen reden voor gerustheid: bij nadere beschouwing blijkt herstel vaak schijn, blijft de vangstmethode net zo schadelijk als voorheen, of ontbreekt passend beheer nog altijd volledig.

Haring laat een fors hogere bestandsschatting zien, maar dit is grotendeels een meetkundige correctie: ICES verwacht voor 2027 zelf weer een afname, de aanwas van jonge haring is al sinds 2002 structureel laag, en de visserijdruk op juveniele haring was in 2025 het hoogst in tien jaar.

Bij makreel duurt de structurele overbevissing al meer dan vijftien jaar voort; Noorwegen, de Faeröer, IJsland en het VK maken inmiddels eigen afspraken los van het wetenschappelijk advies, waardoor de vangst in 2026 zelfs het eigen, te ruime alternatieve scenario dreigt te overschrijden.

Ook bij de bodemvisserij op tong en schol blijft de winst beperkt tot papier: het ICES-advies voor tong stijgt met 98%, maar 94% van de aanlanding komt nog altijd van de boomkor, met dezelfde bodemverstoring en bijvangst als voorheen. Schol wordt bevist uit een gezond bestand, maar de teruggooiratio steeg van 40% in 2014 naar 68% in 2025, grotendeels van ondermaatse, juveniele dieren die deze ingreep merendeels niet overleven. En met pijlinktvis is een nieuwe doelsoort ontstaan, zonder vangstquotum of doeltreffende bescherming van de kwetsbare paaiperiode.

Daarom roepen wij de Nederlandse overheid opnieuw op om bij de vangstonderhandelingen te kiezen voor zekerheid op de lange termijn, in plaats van winst op de korte termijn. Duurzaam beheer levert voordelen op voor vispopulaties, mariene ecosystemen én voor de visserijen die ervan afhankelijk zijn. Het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) blijft een krachtig en toekomstgericht

beleidsinstrument, maar alleen als het volledig wordt toegepast. Dat is nu niet het geval.

Ondertussen moet het Europese visserijbeheer, inclusief het vaststellen van visserijkansen, ook worden afgestemd op het realiseren van bredere milieudoelstellingen, zoals de vereisten voor Goede Milieutoestand (GMT) uit de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS).

Het is onvoldoende om alleen uit te gaan van de hoogste duurzame vangst, zonder rekening te houden met risico's en de bredere gezondheid van de Noordzee.

Wij dringen er daarom bij de Nederlandse overheid op aan om in 2027 een ambitieuze aanpak te kiezen door voor 2027 in te zetten op:

1. Ruim onder – en onder geen enkele omstandigheid boven – het door ICES geadviseerde maximale vangstniveau te vissen, wanneer dit gebaseerd is op een single stock beoordeling. Dit is een investering in de veerkracht van vispopulaties én ecosystemen.
2. De voorzorgs- en ecosysteembenadering toe te passen en toe te werken naar het bereiken van de Goede Milieu Toestand (GMT).
3. Bij het vaststellen van vangstmogelijkheden rekening te houden met risico's en de bredere gezondheid van ecosystemen, niet alleen met de hoogste duurzame opbrengst (MSY).
4. Van herstel van overbeviste en uitgeputte bestanden een topprioriteit te maken. Vispopulaties moeten worden hersteld en behouden boven biomassaniveaus die in staat zijn een duurzame opbrengst te produceren.

Een betere integratie van Ecosystem Based Fisheries Management (EBFM) in het beheer van de Noordzee-visserijen is essentieel om duurzaamheid op lange termijn te waarborgen. Waar traditioneel beheer zich vooral richt op afzonderlijke visbestanden, houdt EBFM ook rekening met habitat, bijvangst, voedselwebben en bredere ecologische, economische en sociale functies, waardoor risico's als overbevissing, bodemdegradatie, biodiversiteitsverlies en drukfactoren zoals klimaatverandering en vervuiling beter in samenhang kunnen worden beheerst. Dit sluit aan bij de ecosysteembenadering die al is verankerd in het Gemeenschappelijk Visserijbeleid en andere internationale verplichtingen, en biedt zo een robuuster fundament voor toekomstbestendig beheer.

Soortspecifieke aanbevelingen

Haring: op papier meer biomassa, geen echt herstel

Situatie: De bestandsschatting is fors naar boven bijgesteld. De paaibiomassa wordt geraamd op 1,5 miljoen ton, zo'n 40% hoger dan vorig jaar geschat, mede door nieuwe HERAS-surveydata. Het bestand zit daarmee ruim boven het MSY-streefniveau en wordt volgens ICES duurzaam bevist.

Dit is echter geen teken van herstel: de bijstelling is grotendeels een meetkundige correctie, en ICES voorspelt voor 2027 zelf een verdere afname van de biomassa met bijna 15% t.o.v. 2026. De aanwas van jonge haring blijft bovendien structureel laag. Het bestand verkeert al sinds 2002 in een laagproductief regime en de visserijdruk op juveniele haring was in 2025 het hoogst in tien jaar. Ook de westelijke Baltische lentepaaiende deelpopulatie (WBSS), die zich mengt met Noordzeeharing, zit nog altijd onder het kritieke Blim-niveau; bijvangst hiervan in de Noordzeeharingvisserij vertraagt het herstel van die deelpopulatie.

Aanbevelingen:

- Volg het ICES-advies strikt: voor 2027 maximaal 396.680 ton (+38% t.o.v. vorig advies). Wees zeer terughoudend met het volledig benutten van deze ruimte, aangezien de stijging vooral het gevolg is van een methodologische bijstelling en niet van aantoonbaar herstel.
- Beperk bijvangst van WBSS-haring (kritiek laag, onder Blim) tot nul, onder meer door niet te vissen in de oostelijke delen van gebieden 4.a en 4.b en in gebied 3.a.
- Bescherm paaigebieden: sta geen zandwinning, stort van baggerspecie of plaatsing van windturbines nabij paaigronden toe zolang niet is aangetoond dat dit geen schade toebrengt aan het paaisucces.
- Onderzoek de oorzaken van de aanhoudend lage aanwas en de hoge visserijdruk op juveniele haring in 2025, en stel hierop gerichte beschermingsmaatregelen in, zoals ruimtelijke bescherming (permanente of seizoensgebonden sluiting voor bodemverstorende visserij, zandwinning, baggerstort en de aanleg van windparken en kabels in de belangrijkste paaigebieden).

Makreel: crisis voor bestand, voedselweb én visserij

(op basis van wat we nu weten, het ICES advies wordt pas later deze maand gepubliceerd)

Situatie: Al meer dan 15 jaar structurele overbevissing, sinds 2010 liggen de gezamenlijke vangsten gemiddeld 40% boven het wetenschappelijk advies, mede doordat klimaatverandering de makreel steeds noordelijker laat trekken en meer landen (Noorwegen, Faeröer, Rusland) zijn gaan meevissen.

ICES adviseerde voor 2026 een vangstreductie van 70% (max. 174.357 ton), maar tijdens de Decemberraad 2025 kwamen de EU-lidstaten niet tot een bindend akkoord en werd slechts een tijdelijk EU-quotum vastgesteld op 90% van het ICES-advies. Nog geen week later sloten Noorwegen, de Faeröer, IJsland en het VK onderling een eigen vangstafpraak, niet gebaseerd op het 70%-advies, maar op een zwakker alternatief scenario uit hetzelfde ICES-rapport (–48%, 299.010 ton), waarbij nog maar circa 20% van de vangstmogelijkheden overblijft voor andere partijen zoals de EU, Rusland en Groenland.

Hierdoor zal de totale vangst in 2026 zelfs dit al te ruime alternatieve scenario overschrijden. De veerkracht van de populatie is hierdoor verder aangetast en de toch al kleine kans op herstel neemt af. Makreel is een sleutelsoort waar zeevogels, zeezoogdieren en roofvissen van afhankelijk zijn.

Ook marktpartijen erkennen de ernst: supermarkten als Albert Heijn, Jumbo, Lidl, Aldi en SuperUnie hebben makreel uit de schappen gehaald (Aldi in zeven Europese landen). Dit vergroot de maatschappelijke en politieke druk, maar omdat het grootste deel van de Europese vangst voor export bestemd is, verandert dit vooralsnog weinig aan de daadwerkelijke visserijdruk, het onderstreept vooral hoe dringend een internationaal akkoord is.

Aanbevelingen:

- **Hanteer extra voorzorg: zelfs bij het (te ruime) alternatieve scenario van 299.010 ton is er nog 57% kans dat het bestand in 2027 onder Blim blijft. En omdat de daadwerkelijke vangst dit scenario waarschijnlijk overschrijdt, ligt het werkelijke risico nog hoger. Een gedwongen nulvangst komt met de huidige koers steeds dichterbij. Overheden doen er verstandig aan hier nu al rekening mee te houden en zelf de regie te nemen, in plaats van te wachten tot het bestand zo ver is weggezakt dat een vangststop onvermijdelijk wordt.**

- Volg het ICES-advies strikt, ook wanneer het (nog te publiceren) advies voor 2027 opnieuw fors lager uitvalt.
- Kies voor de visserij van de toekomst én het ecosysteem: doorbreek de politieke patstelling. EU, Noorwegen, IJsland, de Faeröer en het VK moeten op korte termijn een bindend verdelingsakkoord sluiten, zodat er weer één gezamenlijk, wetenschappelijk onderbouwd quotum komt in plaats van eenzijdig vastgestelde nationale quota.
- Dring aan op een bindend correctiemechanisme in de vangstafspraken. Overschrijding van het advies in enig jaar moet automatisch leiden tot een evenredige verlaging van het quotum het jaar erop. Zorg daarnaast voor onafhankelijke, tijdige monitoring van de daadwerkelijke vangst van alle kuststaten, ook buiten de EU om, zodat overschrijdingen niet pas met vertraging in de wetenschappelijke beoordeling zichtbaar worden.

Tong: destructieve vangstmethode en mismatch maaswijdte – minimummaat

Situatie: Het ICES-advies valt sterk hoger uit: voor 2027 adviseert ICES een vangst van maximaal 24.638 ton, bijna een verdubbeling (+98%) ten opzichte van 2026. Dit komt door een opwaartse bijstelling van de bestands grootte, met name de jaarklassen 2024 en 2025, die overigens zelf nog als onzeker gelden en samen 61% van het advies bepalen, gecombineerd met herziene referentiepunten.

Het bestand wordt volgens ICES nu duurzaam bevist: de visserijdruk ligt onder FMSY en de paaibiomassa ruim boven Bpa en Blim. Dat betere bestandsbeeld verandert echter niets aan de manier waarop tong wordt gevangen: 94% van de aanlandingen komt nog altijd van boomkorvisserij, met zware bodemverstoring en zeer hoge bijvangst tot gevolg. Volgens onderzoek van Andries Richter (WUR) en Ben Vollaard (Tilburg University) worden voor elke aangelande platvis gemiddeld 109 andere dieren (dood of levend) teruggegooid. Daarnaast wordt ook de tong zelf nog voor bijna 12% van het totale vangstgewicht als ondermaats teruggegooid, ondanks de aanlandplicht. Een gezond bestand op papier betekent dus niet dat de visserijmethode duurzaam is.

De regel in de tongvisserij is dat de maaswijdte van het net minimaal 80 mm is en dat tong kleiner dan 24 cm niet de markt op mag. Een niet te kleine maaswijdte zorgt voor selectief vissen, want laat jonge vis en ander zeeleven ontsnappen. Onderzoek van Molenaar & Chen (2018, WMR) laat zien dat vanwege de minimummaat van 24 cm er een sterke prikkel bestaat om met kleinere, illegale maaswijdte te vissen. Bij de huidige maaswijdte van 79-80mm is de lengte van tong waarbij de helft van de vis wordt vastgehouden slechts 19 cm, ruim onder die

24 cm. Het net houdt bij de huidige maaswijdte dus al veel tong onder de wettelijke minimummaat vast. Dit verklaart mede waarom, ondanks de aanlandplicht, nog altijd bijna 12% van de tongvangst als ondermaats wordt teruggegooid. Tegelijk laat hetzelfde onderzoek zien dat ook zo'n 10% van de legaal verhandelbare 'sliptong' (24-27cm) door de huidige maaswijdte ontsnapt, wat een economische prikkel geeft om deze klasse alsnog vast te houden met een illegale binnenkuil. Een minimummaat van 28-30cm zou beter aansluiten bij de huidige maaswijdte. Onderzoek of Nederland dit zelfstandig kan invoeren en zet in op een Noordzee-brede afspraak om oneerlijke concurrentie tussen vissersvloten te voorkomen.

Aanbevelingen:

- Beperk schadelijke visserijmethoden (boomkor met wekkerkettingen) en stimuleer de overstap naar bodemvriendelijkere vangsttechnieken, ongeacht de status van het bestand.
- Neem per direct maatregelen om de extreem hoge bijvangst en bodemverstoring te reduceren; een gunstige bestandsschatting is geen reden voor uitstel.
- Wees terughoudend met het volledig benutten van de forse adviesstijging (+98%), aangezien 61% hiervan rust op nog onzekere recente jaarklassen.
- Handhaaf daadwerkelijk: waargenomen discards (11,8% van de vangst) liggen ver boven de officieel gerapporteerde ondermaatse aanlandingen (<0,5%), wat wijst op structurele niet-naleving. Investeer in cameratoezicht en verplichte monitoring aan boord om dit gat te dichten.
- Herstel de balans tussen minimummaat en maaswijdte in de tongvisserij.

Schol: gezond bestand, schadelijke vangstmethode, veel leed

Situatie: Het scholbestand zelf is gezond. De visserijdruk ligt ruim onder FMSY en de paaibiomassa zit ver boven het MSY-streefniveau, waardoor ICES voor 2027 een vangst van maximaal 160.380 ton adviseert.

Zoals wij voorgaande jaren ook onder de aandacht hebben gebracht zit het probleem in de vangstmethode: de niet-selectieve sleepnetvisserij. De teruggooiratio van schol is de afgelopen tien jaar sterk gestegen, van 40% in 2014 naar 68% in 2025. In tabel 7 van het ICES advies is te zien dat de totale vangst in subarea 4 en het Skagerrak samen 50.255 ton was, waarvan 15.990 ton werd aangeland en 34.265 ton (34,3 miljoen kilo) werd gediscard.

71% daarvan komt uit de boomkorvisserij. Dat betekent dat alleen al door de boomkor 24.300 ton schol werd teruggegooid in 2025. De hoge schol-discards hangen direct samen met de tongvisserij. Onderzoek van Molenaar & Chen (2018, WMR¹) naar diezelfde 79–80mm maaswijdte laat zien dat een schol van 14 cm nog maar 50% kans heeft om door de mazen te ontsnappen, ruim onder de minimummaat van 27 cm. Dit betekent dat de schol die in de tongvisserij wordt bijgevangen vrijwel volledig ondermaats en juveniel is.

Een juveniele schol van 14 cm weegt, geschat op basis van de standaard lengte-gewicht relaties voor schol, ongeveer 25 gram. Uitgaande van dit gewicht gaan er zo'n 40 individuele babyscholletjes in een kilo. Vermenigvuldig je dit met 34.265 ton dan kom je uit op duizelingwekkend aantal van 1,37 miljard scholletjes die in 2025 zouden zijn teruggegooid. Hadden deze scholletjes kunnen doorgroeien tot volwassen schol, dan was niet alleen de biomassa, maar ook het bevisbare bestand een veelvoud geworden van wat nu wordt teruggegooid.

Teruggooi van schol mag grotendeels legaal onder de aanlandplicht, dankzij een uitzondering voor soorten met een 'hoge' overlevingskans na teruggooi. Maar onderzoek van Schram et al. (2023, WMR²) zet grote vraagtekens bij die aanname: de daadwerkelijk gemeten overlevingskans van gediscarde schol in de boomkorvisserij bedraagt gemiddeld slechts 8,1% met een sterke seizoensschommeling van circa 20% in februari tot slechts 2,5% in augustus, gedreven door de watertemperatuur. Bij flyshoot ligt de gemiddelde overleving iets hoger, maar met een nog grotere spreiding: van bijna 40% in april tot amper 1,2% in juli. Met andere woorden: 85 tot 92% van de teruggegooid schol overleeft in werkelijkheid niet, ver verwijderd van de 'hoge overleving' die de wettelijke uitzondering veronderstelt, en juist veel dichterbij het 0%-scenario waar de ICES

¹ Molenaar, P. & Chen, C. (2018). *Cod-end selectivity for sole (Solea solea) and plaice (Pleuronectes platessa) in North Sea pulse-trawl fisheries: Best Practices II – WP4 selectivity*. Wageningen Marine Research, rapport C049/18. DOI: [10.18174/455754](https://doi.org/10.18174/455754)

² Schram, E., van de Pol, L., van Mens, A., van Dalen, P., Suykerbuyk, W., Cornelisse, S., Mattens, A. & Molenaar, P. (2023). *Survival probabilities of plaice, sole and turbot discarded by beam trawl and flyshoot fisheries*. Wageningen Marine Research, rapport C059/23. DOI: [10.18174/638979](https://doi.org/10.18174/638979)

bestandsbeoordeling voorzichtigheidshalve al mee rekent. Ongeacht de overlevingskans blijft een teruggooi van twee derde van de vangst het bewijs van een niet-selectieve, verspillende en schadelijke visserijmethode, en de cijfers van Schram et al. suggereren dat de werkelijke ecologische schade eerder wordt onderschat dan overschat.

De teruggooi van 34.265 ton schol heeft gevolgen voor dierenwelzijn, voedselweb en economie, en legt daarnaast een onderliggend beleidsprobleem bloot:

Dierenleed – Het vangen, aan de lucht blootstellen en verwonden en van 1,37 miljard babydieren zorgt ervoor dat 1,16 miljard dieren lijden en sterven.

Voedselweb– Scholletjes van 14 centimeter zijn nog niet geslachtsrijp, ze worden dus weggevangen voordat ze ooit hebben kunnen bijdragen aan de volgende generatie. Dat is een directe aanslag op de toekomstige aanwas, ook al oogt de huidige paaibiomassa gezond. Juveniele vis speelt bovendien een rol in het voedselweb, als prooi voor grotere vis en vogels. Met een overleving van slechts 8–15% keert het grootste deel van deze vis weliswaar terug in de voedselketen, als aas voor meeuwen, krabben en andere aaseters, maar niet in zijn eigen, natuurlijke rol: het groeit niet meer, plant zich niet voort en draagt niet meer bij aan het bestand.

Beleidsmatig – De aanlandplicht bestaat om verspilling van niet-selectieve visserij tegen te gaan. Een discardpercentage van 68% dat toch legaal blijft via een uitzonderingsregel ondermijnt het hele doel van die wet.

Economisch – Schol wordt gevangen voordat het zijn volledige groeipotentieel, en dus de maximale opbrengst per gevangen individu, heeft bereikt. De misgelopen biomassa vertegenwoordigt toekomstige vangst en omzet die hierdoor niet ontstaat. Daarbovenop komen de directe kosten van het discarden zelf: brandstof, tijd en menskracht worden besteed aan het vangen, sorteren en teruggooien van vis die geen enkele opbrengst genereert.

Aanbevelingen:

- Stop de verspilling en het leed: een teruggooi van 68% van de vangst is onacceptabel.
- Stop niet-selectieve visserijmethoden (boomkor met wekkerkettingen) en stimuleer de overstap naar selectievere, duurzame vangsttechnieken.

- Herzie de 'hoge overleving'-uitzondering voor schol.
- Zet in op een structurele vermindering van de absolute hoeveelheid teruggooi, niet alleen op het beroep op overlevingsuitzonderingen om binnen de aanlandplicht te blijven.
- Overweeg een verhoging van de minimale maaswijdte in de tongvisserij, zodat ondermaatse schol beter kan ontsnappen, als aanvulling op de aanbeveling bij tong om de minimummaat te verhogen.

Pijlinktvis: economisch belangrijk, biologisch kwetsbaar

Situatie: Door de opwarming van de Noordzee is het aantal pijlinktvisen de afgelopen tien jaar sterk toegenomen, en de soort is uitgegroeid van bijvangst tot een belangrijke doelsoort: in 2025 stond inktvis na tong op de tweede plaats qua omzet (€36,5 miljoen), grotendeels bestemd voor export. Toch bestaat er geen vangstquotum en bieden bestaande technische maatregelen, zoals minimale maaswijdte en zeedagen, nauwelijks bescherming tegen gerichte visserij op paaigroepen. Dat is extra riskant omdat pijlinktvis zich maar één keer voortplant en direct daarna sterft: dieren worden juist tijdens de paaiperiode (december-april), wanneer ze in grote, makkelijk te vangen scholen samenkomen, het hardst bevestigd.

Als sleutelsoort in het voedselweb (prooi voor vis, zeevogels en zeezoogdieren) kent de soort bovendien een "boom-and-bust"-dynamiek zonder dempend effect van oudere leeftijdsklassen, waardoor zware visserijdruk een populatie in één seizoen kan doen instorten. Klassieke, terugkijkende bestandsschattingen zijn te traag voor deze kortlevende, klimaatgevoelige soort en geven schijnzekerheid, terwijl monitoring op soortniveau en waarnemersprogramma's vrijwel ontbreken.

Aanbevelingen:

- Voer adaptief, in-season beheer in met real-time monitoring en vangstlimieten, zodat binnen het visseizoen kan worden bijgestuurd.
- Maak bindende, internationale afspraken die zijn afgestemd op de ecologie van de soort, een fundamenteel andere aanpak dan voor traditionele, langlevende vissoorten.
- Bescherm paaigronden met tijd- en gebiedssluitingen tijdens de kwetsbare paaiperiode (december-april).